

BÅDE I BYEN OG PÅ LANDET: IDENTITETS- POLITIK I NYE BOLIG- OMRÅDER

Gennem de seneste årtier har betingelserne for boligområderne ændret sig dramatisk i takt med den stigende mobilitet og globalisering. Mennesker bosætter sig ikke længere nødvendigvis, hvor de selv voksede op. Det er heller ikke sikkert, at de bosætter sig tæt ved familie, tæt ved arbejde eller fritidsaktiviteter, og man kan derfor ikke tage deres affinitet med bestemte boligområder for givet. Samtidigt er der konkurrence mellem kommuner for at tiltrække nye beboere, og det betyder, at det er vigtigt for både kommuner og bygherrer at gøre boligområder attraktive. Sådanne boligområder kan ses som del af det, der kan kaldes 'medieret kultur', en kultur hvor erfaring af eksempelvis et boligområde medieres af designede rum, som her kommercielt producerede forestillinger og fysisk udformning. Ofte præsenteres sådanne nye boligområder som værende både 'i naturen og i byen', hvad enten der er tale om Ørestaden eller Ølsted, og området udformes med fokus på naturkvaliteter. Denne særlige stedsidentitet indfanger en kulturel optagethed af værdier knyttet både til det landlige og til det 'bylige'. Den peger samtidigt på, at der er en 'seriel' produktion af områders identitet, der bliver til i forlængelse af analyser af potentielle køberes behov. Der er imidlertid ikke så meget fokus på, hvordan beboere forestiller sig deres boligområde, og det ser denne artikel nærmere på.

Søndergårdskvarteret i Måløv kan ses som eksempel på et boligområde, hvor

Gennem de sidste 5 til 10 år har der været et stort byggeboom over det meste af Sjælland. Der er bygget en række nye boligområder, både i 'traditionelle' forstadsområder, men også i mere utraditionelle områder såsom havnefronter og landsbymiljøer. Disse nye boligområder er kendetegnet ved at være designede: De involverer i større eller mindre omfang, at planlæggere, politikere og bygherrer skaber særlige identiteter for et boligområde gennem branding og fysisk udformning af områderne. Men hvad er det for forestillinger, som beboerne har om disse områder, og hvordan kan sådanne designede rum undersøges? Denne artikel har baggrund i et forskningsprojekt, der søger at belyse disse spørgsmål. Artiklen ser nærmere på, hvad det er for forestillinger om by og land, der optræder blandt beboere i et nyt boligområde i det storkøbenhavnske område, nemlig Søndergårdskvarteret i Måløv.

AF HELENE HJORTH OLDRUP

både dets fysiske udformning såvel som forestillinger om det i form af planer, tegninger, reklamer mv. er designede. Det er et helt nyt boligområde, hvor første fase blev bygget for et par år siden, mens fase to netop er påbegyndt. Byggeriet er blandet på ejerform og størrelse. Området rummer flere søer og har nærhed til skov. Kommunen har lavet en ambitiøs plan for området, der inkluderer anlæg af en kunstig sø. I dette projekt undersøges beboernes forestillinger og oplevelser i forhold til deres boligområde. I projektet er udvalgt en bestemt gruppe, børnefamilier. De er blevet bedt om at tage fotos, som dannede baggrund for et kvalitativt interview om forestillinger om deres boligområde.

Når beboernes egne fotos anvendes som en måde at få adgang til erfaringer om lokalområdet, er det en måde at få viden om, hvordan beboere selv 'ser' steder. Boligområder er ikke kun de mere eller mindre idylliserede billeder, der optræder i magasiner, tv-programmer og kommerciel markedsføring. Et andet perspektiv er, hvordan mennesker selv 'ser' boligområder, og hvordan de repræsenterer deres liv her. Når jeg 'ser' på fotos med beboere, bidrager både fotos og historier til at generere viden om byrummet fra informantens udgangspunkt.

Blandede følelser – mellem land og by

Det er fælles for de interviewede beboere, at de alle kommer fra København og er

"Det særlige ved at bo her er oplevelsen af plads. Det varer selvfølgelig ikke evigt, men himlen vil stadig være der." Foto: Beboer i Søndergårdskvarteret, Måløv.

flyttet til området i forbindelse med, at de har fået børn. Ikke overraskende har de ønsket at få mere plads, både i deres bolig, men også omkring sig i form af grønne områder. Ligeledes har de ønsket at være tæt på offentlig transport: Et foto af den lokale S-togs-station var gennemgående. Det gjaldt både familier med ingen eller en bil, men også familier med to biler. De interviewede beboere projicerer en række forskellige – og ofte modsætningsfyldte – rumlige betydninger på deres boligområder. Hvilke betydninger, som den enkelte beboer udtrykker, afhænger af beboerens egen baggrund og hvordan området opleves.

Det første eksempel er en kvinde i 30'erne, der fortæller, at hun er opvokset i en lille landsby på Sydsjælland, men at hun som 16-årig flyttede til København med sine forældre. Det var et skifte, der kom på det rigtige tidspunkt i forhold til hendes uddannelse, og hun var glad for det. Selvom hun boede i København, fortsatte hun med at opfatte sig selv om en 'landpige', og hun oplevede derfor sig selv som anderledes end det miljø, hun boede i. Om at flytte til Søndergårdskvarteret fortæller hun, at familien ønskede at flytte for at få bedre forhold for deres børn. Hun kunne ikke forestille sig, hvordan hendes børn skulle færdes alene i trafikken i det bykvarter, de boede i København. Byen blev derfor et 'farligt' sted at bo. Hun elsker at bo i området. Der er en herlig fornemmelse af plads og åben himmel, som hun fornemmer hver dag, når hun står af S-toget, og hun føler, at hun hører til her.

For at vise denne fornemmelse har hun taget et billede ud ad sit køkkenvindue: Det skal vise den plads, som hun oplever, men også at det er en fornemmelse hun har dagligt, når hun står i køkkenet. Det er derfor områdets særlige natur- og pladskvaliteter, som får hende til at føle sig hjemme. Samtidigt fortæller hun at når området bygges færdigt i løbet af de næste år, så vil der ikke længere være dette store åbne rum uden for hendes hus, og den særlige fornemmelse af plads vil derfor forsvinde. Det må hun jo bare acceptere, som hun siger.

Det næste eksempel er en mand midt i 30'erne, der flyttede til kvarteret for et par år siden med sin kone og to børn. De voksede begge op i området, men har boet i det centrale København i mange år. De havde aldrig troet, at de skulle flytte 'tilbage', fortæller han, men da de fik børn, ønskede de imidlertid at få plads og adgang til grønne områder. Han fortæller begejstret om de mange kvaliteter området har: De har en herlig udsigt i flere retninger, og i nærheden ligger en idyllisk landsby med dyr og bondehuse. En gang imellem, når de skal på indkøb i Ballerup, tager de en gåtur igennem dette landsbyområde. Han fortæller, at de drømmer om at bo der, men ikke har råd til det – omvendt er han ikke sikker på, at det ville være praktisk at bo der med børnene, fordi de så ikke ville kunne færdes selv. Selvom det ikke er med på hans fotos, fortæller han imidlertid også om byen. Da de boede i København, holdt de meget af at komme i de små specialbutikker,

"Udsigten over landskabet er det særlige ved at bo her." Foto: Beboer i Søndergårdskvarteret, Måløv.

og det savner de at have tæt på. Han får imidlertid dette behov stillet, han arbejder i det centrale København og går ofte en tur på Strøget i sin frokostpause – til hans kones misundelse. Byen og dens kvaliteter optræder her sideløbende med natur i hans hverdag, hvor han har adgang til begge typer oplevelser – både i byen og på landet.

Den tredje historie fortælles af en mand, der er opvokset i et parcelhuskvarter i en vestjysk provinsby. Han bor med sin kone og tre små børn i et rækkehus og fortæller, at de først havde været skeptiske over for huset. En smuk sommeraften prøvede de imidlertid at kravle op i et halvfærdigt hus og blev forelskede i den udsigt, de ville få fra husene. Han fortæller nydelsesfuldt om oplevelsen af at komme på landet, som han har, når han kører hjem fra arbejde. Her passerer han et langt stykke med grønne marker langs hovedvejen, og han må have det lange lys tændt om vinteren. Alligevel sætter han spørgsmålstegn ved, hvad områdets karakter egentlig er. I beskrivelserne, som de fik af området, da de flyttede ind, blev det beskrevet som sårbart søområde og som havende en stor (kunstig) sø til fritidsaktiviteter. Han påpeger, at området er en byggeplads og snarere kan ses som 'midlertidigt' – en midlertidighed, der efter et par år er begyndt at føles permanent. Han viser et foto af et nybyggeri tæt langs en af søerne og spørger tydeligvis frustreret, hvor det 'sårbare' søområde blev af? Han stiller derfor

spørgsmålstegn ved, hvilken karakter området egentlig har. Er naturen ved at forsvinde – eller kommer den senere, når området er færdigt?

Når boligområder markedsføres som naturnære og bynære på samme tid, så viser beboernes historier og fotos om deres boligområde i Søndergårdskvarteret, at disse kategorier i høj grad er vigtige i deres egne forestillinger om området. De viser, hvordan by og land skifter over tid for den enkelte, ligesom deres betydning varierer afhængig af den enkeltes livshistorie og i relation til et specifikt område. Ligeledes er beboernes mobilitetshistorier i form af flytninger mellem land og by enten som flytning af bolig eller gennem den daglige rejse mellem arbejde og hjem vigtige og bidrager til, hvordan de opfatter boligområdet. Snarere end at se 'by' og 'land' som fastlagte og givne, så viser disse historier og fotos, hvordan de er kulturelle kategorier, der bliver til i kulturelle forhandlinger om rummets betydning.

Afslutning

Når planlæggere og byherrer søger at skabe en særlig identitet for Søndergårdskvarteret som både naturnær og bynær, så viser fotos og fortællinger blandt beboere, at der er komplekse processer på spil. Det er vigtigt at være opmærksom på, at beboere ikke passivt forbruger de forestillinger, der er tilgængelige

"Da vi købte, blev området beskrevet med sårbare søområder. Kort tid efter blev der bygget tæt langs søen." Foto: Beboer i Søndergårdskvarteret, Måløv.

om et område, men at de inkorporerer tilgængelige forestillinger i deres egne historier og billeder. Beboerne kan ses som kompetente brugere af designede boligområder. De køber måske drømmen om at bo i naturen, samtidigt med at de har god adgang til byen, men de forholder sig kritisk og reflekterende til områdets fysiske kvaliteter, til dets udvikling, til de forestillinger de blev lovet, såvel som til deres egne ønsker – og det fortsætter de med efter købet. Når boligområder 'stedbrandes' som både 'i byen og naturen', er der derfor god grund til at være varsom. På den ene side opfanger sådanne slogans længsler i tiden, men på den anden side kan de medføre desillusionering og erodering af områdets identitet, hvis virkeligheden ligger for langt fra forestillingen. Når designere af boligområder – bygherrer, kommuner og andre – søger at målrette boligområder til bestemte grupper – som for eksempel børnefamilier - gennem skabelse af bestemte identiteter for området, må de derfor medtænke, at fastholdelse af et områdes identitet er en fortsat proces.

Uddybende litteratur:

- Crang, M. (1997), Picturing Practises. I Progress in Human Geography, vol. 21/3, pp. 359-373.
- Pink, S. (2001), Visual Ethnography. London: Sage.
- Savage, M. og Longhurst, D. (2005), Globalisation and Belonging. London: Sage.
- Zukin, S. (1996), The Culture of Cities. Blackwell Publishing.

*Helene Hjorth Oldrup, sociolog. Post.doc.
ved Center for Bolig og Velfærd på Sociologisk Institut, Københavns
Universitet. Projektet er finansieret af Realdania.*